

Hahn-Pedersen, Morten 2001. *Fra viking til borebisse. 50 generationer ved Vadehavet.* Fiskeri- og Søfartsmuseets forlag, Esbjerg. 200 sider. ISBN 87-90982-00-2.

Recension

– Från viking till oljeplattformsarbetare

Av Andréas Olsson

Boken är en populär beskrivning av hur befolkningen i den norra delen av Vadehavet på den jylländska västkusten, från 700-talet till idag, utnyttjat havet för sin existens.

Själv var jag inte bekant med Vadehavet innan läsningen av boken, det ska villigt erkännas. Med Vadehavet avses kuststräckan från Ho bugt i norr, ungefär vid Esbjerg på Jylland, till Den Helder, Holland, i söder. Det är en kuststräcka som karakteriseras av sitt låga vattenstånd och en sönderbruten kust som under ebb avslöjar stora torrlagda partier. Tidvatten, strömmar och stormar medför att kustlinjen ständigt förändras.

Författaren, Morten Hahn-Pedersen, är historiker och konsthistoriker och verksam som direktör för Fiskeri- og Søfartsmuseet/Saltvandsakvariet i Esbjerg. Boken är skriven dels för att fungera som populärhistorisk monografi, dels med anledning av en ny basutställning vid museet.

Det är hela norra Vadehavet som behandlas, men det finns ett särskilt fokus på Ribe, Fanø och Esbjerg. Boken är indelad i sex delar som därutöver bryts ner i flera rubriker. En inledande del diskuterar områdets tidsmässiga och rumsliga ramar. Här finns en särskild tyngdpunkt på landskapets föränderlighet. Därefter diskuteras Ribe under perioden 700–1600, Vadehavets mer långväga handelskontakter under 1600–1800-talen, Fanø från 1700- till 1900-talet och Esbjerg från 1800-talet till 2000. Slutligen följer en summering inriktad på områdets beroende, samspel och självständighet i relation till sin omvärld.

Det låter snyggt och enkelt att beskriva Hahn-Pedersens bok som en norra Vadehavets biografi. Fast man kan inte säga att havet är den egentliga huvudrollsinnehavaren. Inte heller kan man säga detta om Ribe, Fanø och Esbjerg; det maritima står i fokus. Och vad är då detta? Hahn-Pedersens definition baseras på näringar och aktiviteter som har havet som utgångspunkt. Han beskriver en domän bestående av hamnar, skepp och sjöfart, handel, fiske, jakt på val samt olja- och gasutvinning.

Det är det norra Vadehavets maritima näringar i ett långtidsperspektiv och i relation till sin maritima rumsliga och icke-maritima omvärld, som beskrivs. Och detta är viktigt. Här är fransarna i kanten som borgar för utveckling och förändring. Nyckelbegreppen är därmed kontinuitet–förändring, det lokala–det nationella/internationella samt det maritima–det icke maritima.

Förmodligen har Hahn-Pedersen en förebild i Fernand Braudels arbete kring Medelhavet från 1972 eller kanske Poul Holms kring Skagerrak och Kattegat från 1991. Likheten med den sistnämnda är trolig inte minst för att den härrör från ett forskningsprojekt som Fiskeri- og Søfartsmuseet var involverat i.

Fra Viking til Borebisse är en trevlig bok med många illustrationer och fotografier i färg. Den är utpräglat populärvetenskaplig med faktarutor här och där och saknar därtill litteraturreferenser i texten. Referenser finns dock men i form av en lista längst bak i boken. Det är en bok väl värd att läsa och den fyller tydligen ett tomrum som Vadehavets historia ur populär synvinkel.

Samtidigt känns perspektiven igen och boken förtjänar här kritik. Det är inte första gången "det maritima" blir en luddig etikett för kustnära näringar och ekonomi, och det är inte första gången vi får en maritim historia där kvinnorna och barnen inte tycks vara maritima. Ansatser till att beskriva kvinnorna finns, men de kan knappast förbli annat än begränsade med det perspektiv som förmedlas.

Andréas Olsson är ordförande i *Marinarkeologiska sällskapet och doktorand i arkeologi vid Göteborgs universitet*

Referenser

- Braudel, F. 1972. *The Mediterranean and the mediterranean world in the age of Philip II*. Collins. London.
- Holm, P. 1991. *Kystfolk: kontakter og sammenhænge over Kattegat og Skagerrak ca 1550–1914*. Fiskeri- og Søfartsmuseets forlag, Esbjerg.